

คุณภาพชีวิตครอบครัว และความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล: กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น Perceptions of the Cloth Making Women on Family Quality of Life and Satisfaction of Their Work: A Study at Khon Kaen Province

ปรียา ประคัมมา พย.ม. (การพยาบาลครอบครัว)*

Preeya Prungkamma

M.S.N. (Family Nursing)

ดารุณี จงอุดมการณ์ ปร.ด. (การพยาบาล)**

Darunee Jongudomkarn

Ph.D. (Nursing)

*สถานีนอนาพยาบาลแคนเหนือ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น

Kannuea Primary Health Center, Banphai, Khon Kaen

**คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Nursing, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีแรงงานเย็บผ้าโหล ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล และความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 150 ครอบครัวที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นสตรีเย็บผ้าโหลที่เป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว เครื่องมือซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัว และแบบประเมินความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล ตรวจสอบในแง่ความเหมาะสมของภาษาและความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 6 คน และค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 และ 0.79 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 208.7$, $SD. = 23.8$) ด้านกายภาพ ($\bar{X} = 25.9$, $SD. = 3.3$) และด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน ($\bar{X} = 38.8$, $SD. = 5.6$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ($\bar{X} = 22.8$, $SD. = 2.3$) และด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว ($\bar{X} = 113.8$, $SD. = 14.3$) อยู่ในระดับดี ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 60.9$, $SD. = 7.7$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวมีความสัมพันธ์กันด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($r = 0.32$, $p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการทำหน้าที่ครอบครัวของแรงงานนอกระบบต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตครอบครัว ความพึงพอใจ สตรีแรงงานนอกระบบเย็บผ้าโหล

Abstract

The purposes of this descriptive research were to study perceptions on family quality of life, and women's satisfactions of their work in the informal sector in Khon Kaen province. The study also aimed to investigate the relationship between family quality of life and women's satisfactions of their work. A simple random sampling of 150 families of cloth making women in Khon Kaen province participated in the study. Research tools included the demographic data, perceived family quality of life, and the satisfaction towards cloth making career. The content validity was tested by a panel of six experts. The Cronbach's Alpha Coefficients were 0.95 for the perceived family quality of life, and 0.79 for the satisfaction towards cloth making. The data were analyzed by the statistical program and using Pearson's product moment correlation test and descriptive statistics in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation.

Results showed that the overall family quality of life was at a good level ($\bar{X} = 208.7$, $SD. = 23.8$). Considering each domain of the family quality of life, it was found that the physical domain ($\bar{X} = 25.9$, $SD. = 3.3$) and support resources ($\bar{X} = 38.8$, $SD. = 5.6$) were at a moderate level while the psychosocial / spiritual domain ($\bar{X} = 22.8$, $SD. = 2.3$) and family function domain ($\bar{X} = 113.8$, $SD. = 14.3$) were at a good level. Women showed a moderate satisfaction towards their cloth making ($\bar{X} = 60.9$, $SD. = 7.7$). There was a positive relationship between family quality of life and satisfaction towards cloth making at the 0.05 level of significance ($r = 0.32$, $p\text{-value} < 0.001$). The findings from this research can be used for planning and promoting family quality of life of cloth making women in the informal sector.

Keywords: Family quality of life, Satisfaction, Informal sector cloth making women

บทนำ

จากผลการสำรวจแรงงานนอกระบบของประเทศไทย ในปี 2552 จำนวนผู้ทำงานทำทั้งสิ้นประมาณ 38.4 ล้านคน พบว่าเป็นแรงงานนอกระบบ 24.3 ล้านคน หรือร้อยละ 63.4 โดยแนวโน้มของผู้มีงานทำที่อยู่ในแรงงานนอกระบบเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในภาคตะวันออก-เฉียงเหนือมีสัดส่วนแรงงานนอกระบบมากที่สุด ร้อยละ 41.5 รองลงมาเป็นภาคเหนือภาคกลางและภาคใต้ ร้อยละ 21.8, 18.7 และ 12.7 ตามลำดับกรุงเทพมหานครมีแรงงานนอกระบบน้อยที่สุด ร้อยละ 5.4⁽¹⁾ แรงงานนอกระบบ (Informal Sector) เป็นแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่ควรจะได้ อาทิ การคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน ไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการต่างๆ ทั้งในด้านสุขภาพและความมั่นคงในชีวิตงานที่ทำมีความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เข้าไม่ถึงบริการต่างๆ จากภาครัฐ เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีการเกษียณอายุงาน ยังต้องทำงานเลี้ยงชีพตลอดจนจบจนไม่มีแรงจะทำ พบว่าแรงงานหญิงในภาคเศรษฐกิจนอกระบบส่วนใหญ่พอใจกับการเป็นแรงงานนอกระบบ เนื่องจากมี

ความเป็นอิสระและสามารถอยู่กับบ้านดูแลครอบครัวได้ อย่างไรก็ตามพบว่า แรงงานหญิงจำนวนมากต้องทำงานหนักในการแบกภาระทั้งสองอย่างคือภาระในครัวเรือนและภาระทางเศรษฐกิจ

จังหวัดขอนแก่นมีแรงงานนอกระบบทั้งสิ้น 743,641 คน ชาย 412,289 คน หญิง 331,352 คน ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ประกอบอาชีพด้านการเกษตรและประมงร้อยละ 63.8 รองลงมาคือค้าขาย ร้อยละ 10.7 มีจำนวนการทำงาน 50 ชั่วโมงขึ้นไป⁽¹⁾ ยังมีกลุ่มแรงงานนอกระบบอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มรับจ้างเย็บผ้าโหล จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า แต่ละพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นมีกลุ่มอาชีพรับจ้างเย็บผ้าโหลทุกอำเภอ เนื่องจากเป็นแรงงานที่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานในระบบได้ เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ด้านอายุหรือด้านวุฒิการศึกษา หรือด้านเวลาในการทำงาน การมีภาระต่อครอบครัว เป็นต้น ซึ่งถ้าสามารถรับงานไปทำที่บ้านหรือครอบครัวของตนเองและเพิ่มรายได้โดยไม่ถูกจำกัด การรับผ้าโหลมาเย็บที่บ้านเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการรับช่วงการผลิตกลุ่มสตรีที่รับผ้าโหล

มาเย็บที่บ้านแม้ว่าได้รับผลดี คือ การเพิ่มรายได้ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ตลอดจนช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นและการแออัดของประชากร แต่ขณะเดียวกันกลุ่มเหล่านี้กลับมีโอกาเสี่ยงต่อสิ่งคุกคามทางสุขภาพและความไม่ปลอดภัยในการทำงานซึ่งเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยและความเสื่อมถอยทางสุขภาพไม่แตกต่างจากแรงงานในสถานประกอบการ

จากการศึกษานำร่องแรงงานนอกระบบเย็บผ้าโหลใน 3 อำเภอของจังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีแรงงานเย็บผ้าโหล พบว่าแรงงานกลุ่มนี้เคยทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมาก่อน ต่อมาถูกเลิกจ้าง หรือมีภาระต้องดูแลครอบครัวจึงกลับมาอยู่บ้าน ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 35-50 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน รายได้น้อยกว่ารายจ่าย มีภาระหนี้สิน มีโรคประจำตัว บางครั้งลักษณะการทำงานบางประเภทจะใช้ระยะเวลานานในการผลิตและมีท่าทางการทำงานที่ซ้ำซาก ส่งผลให้กลุ่มคนงานพบกับปัญหาการบาดเจ็บต่อกล้ามเนื้อและกระดูกหรือที่เรียกว่าโรคปวดหลัง (Back Pain) ที่เกิดจากท่าทางการทำงาน (Working Posture) ไม่ถูกต้อง โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อตรงต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มแรงงานนอกระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อเจ็บป่วยใช้สิทธิการรักษาพยาบาลจากหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ด้านคุณภาพชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตครอบครัวระดับปานกลาง ด้านความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลพบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่ออาชีพในระดับมาก ความพึงพอใจในสวัสดิการและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐและหลักประกันสุขภาพของตนเองและครอบครัวค่อนข้างน้อย ปัญหาและความต้องการของแรงงานเย็บผ้าโหลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการประกันรายได้และสวัสดิการคุ้มครองเหมือนกับแรงงานในระบบทุกประการ

ผู้ศึกษามีความสนใจในประเด็นของเรื่องคุณภาพชีวิตครอบครัวของแรงงานสตรีเย็บผ้าโหล รวมถึงความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตครอบครัวของแรงงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพนี้ซึ่งไร้วัดการอย่างเป็นระบบ ผลของการศึกษา

วิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลนำสู่การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุข ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างข้อเสนอแนะและกำหนดนโยบายการคุ้มครองสิทธิแรงงานนอกระบบซึ่งหมายถึงคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีของกลุ่มแรงงานนอกระบบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัว
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ

ต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานของการวิจัย

ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตครอบครัว ตามการรับรู้ของแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหล ในจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นในการวางรากฐานความคิด ความเชื่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิต พัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้นการที่ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ของครอบครัวที่ดีพึงประสงค์ได้ดี จึงมีส่วนสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของบุคคลและครอบครัวที่ดำรงอยู่ที่มีสภาวะองค์รวมเป็นสถานะความเป็นอยู่ที่ดีของร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ การรับรู้คุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นวัฒนธรรมและค่านิยมจะส่งผลกับเป้าหมายและความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่เป็นผลลัพธ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในครอบครัวทั้งทางด้านกายภาพ ทรัพยากร จิต อารมณ์ สังคมและสภาพแวดล้อมของครอบครัวนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แหล่งประโยชน์ที่ครอบครัวมีอยู่และเอื้อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ⁽²⁾

ส่วนความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล ผู้วิจัย

ได้ทบทวนวรรณกรรม พบว่าสตรีแรงงานเย็บผ้าโหลเป็นแรงงานนอกระบบกลุ่มรับงานมาทำที่บ้าน ที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการที่มีมาตรฐานตลอดจนการคุ้มครองในสิทธิต่างๆ เทียบเท่ากับแรงงานในระบบ การพัฒนาส่งเสริมสวัสดิการแรงงานนอกระบบให้มีมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลน่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น จึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

1. คุณภาพชีวิตครอบครัว ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล จำนวน 4 ด้าน

- 1) ด้านกายภาพ (Physical domain)
- 2) ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิทยา (Psychological domain)
- 3) ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน (Social support)
- 4) ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว (Family function)

2. ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล ตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อศึกษาถึงภาพรวมลักษณะทั่วไปของแรงงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพเย็บผ้าโหล ในด้านคุณภาพชีวิตครอบครัว ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล และความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัวด้วยวิธีการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นครอบครัวแรงงานนอกระบบประกอบอาชีพรับจ้างเย็บผ้าโหล ที่อาศัยในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูลคือตัวแทนของครอบครัวที่เป็นสตรีแรงงานนอกระบบเย็บผ้าโหลอายุ 15-59 ปี ที่เป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรที่กำหนดขนาดของตัวอย่างเพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรของ Cochran⁽³⁾

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 \sigma^2}{d^2 (N - 1) + Z_{\alpha/2}^2 \sigma^2}$$

n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดประชากร

$Z_{\alpha/2}$ แทน คะแนนมาตรฐาน ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ($Z_{\alpha/2} = Z_{0.05/2} = 1.96$)

σ^2 แทน ความแปรปรวนของประชากร (S^2) ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานำร่อง ค่าความแปรปรวน (SD) = 0.26

d แทน ความคลาดเคลื่อนจากค่าเฉลี่ยในนี้ ผู้วิจัยกำหนดไว้ไม่เกิน 5% = 0.05 แทนค่า

$N = 600$, $Z_{\alpha/2} = 1.96$, $d = 0.05$

$$n = \frac{600(1.96 \times 1.96)(0.26 \times 0.26)}{(0.05 \times 0.05)(600 - 1) + (1.96 \times 1.96)(0.26 \times 0.26)}$$

$$n = 88.76 \sim 89 \text{ คน}$$

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นสองเท่าคือจำนวน 150 คน เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งทำให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงสูงขึ้น

การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของครอบครัว (Structural Functional Theory)⁽²⁾ และแนวคิดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL-BREF-THAI)⁽⁴⁾ มาใช้ในการประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัว 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุนและด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว ส่วนที่ 3 คือ แบบประเมินความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และส่วนที่ 4 เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติม

การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัว ผู้วิจัยได้นำไปขอคำปรึกษาและข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และเพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบคำถาม

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัว ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรจำนวน 30 ครอบครัวในพื้นที่อำเภอเมือง บ้านไผ่และโนนศิลา แล้วนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในส่วนของคุณภาพชีวิตครอบครัวได้เท่ากับ 0.95 และส่วนของความพึงพอใจในอาชีพเย็บผ้าโหลได้เท่ากับ 0.79

งานวิจัยฉบับนี้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ลำดับที่ 4.3.13:07/2553 เลขที่ HE532119 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2553

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows (ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น) โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด สูงสุด อ้างอิงสู่ประชากรโดยใช้การประมาณค่าช่วงความเชื่อมั่น (95%CI) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การแปลผล

ตารางที่ 1 การแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวรายด้านตามเกณฑ์แยกออกเป็นองค์ประกอบต่างๆ

องค์ประกอบ	การมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ไม่ดี	การมีคุณภาพชีวิตครอบครัวปานกลาง	การมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดี
1. ด้านกายภาพ	7-16	17-26	27-35
2. ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ	6-14	15-22	23-30
3. ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน	11-25	26-40	41-55
4. ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว	29-70	71-110	111-150
คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม	55 - 129	130 - 204	205 - 280

ผลการวิจัย

1. บริบทของครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น

สตรีแรงงานนอกระบบเย็บผ้าโหลในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะการประกอบอาชีพรับจ้างเป็นรายได้หลักที่ไม่มีนายจ้างที่แน่นอน รวมทั้งทำการเกษตรกรรมร่วมกับครอบครัวเป็นประจำทุกปี ปีละ 1-2 ครั้ง เป็นแรงงานที่มีความรู้และทักษะจากการเรียนรู้ในด้านอาชีพ “งานเย็บผ้าโหล” มีความเข้าใจในภาวะสุขภาพ และสามารถประเมินความเสี่ยงหรือผลกระทบเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของตนเองได้ มีการพึ่งตนเอง

ทางด้านสุขภาพ และยอมรับว่าการทำงานเย็บผ้าเป็นงานที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพที่อาจจะมากกว่าอาชีพอื่นที่เคยทำ แต่ก็ยังต้องการที่จะทำอาชีพดังกล่าวเพราะทำให้รู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตครอบครัวและสังคม

แต่หากมองในมุมของสตรีเย็บผ้าโหลส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นต่ออาชีพดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวในด้านดี ทั้งการมีบทบาทและความสำคัญในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นของผู้หญิง การได้รับความรักและเอาใจใส่จากคนในครอบครัวและบทบาททางสังคมในชุมชน

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
อายุ (ปี)	($\bar{X}$ = 39.5, SD. $\pm$ 7.2, Min 18 ปี, Max 58 ปี)		
สถานภาพสมรส			
คู่		139	92.7
โสด/หม้าย/หย่า/แยก		11	7.3
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา		102	68.0
มัธยมศึกษา		48	32.0
สถานะในครอบครัว			
หัวหน้าครอบครัว		10	6.7
คู่สมรสหัวหน้าครอบครัว		91	60.7
สมาชิกในครอบครัว		49	32.6
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)	$\bar{X}$ = 4.7, SD. $\pm$ 1.5, Min 2 คน, Max 9 คน		
ลักษณะของครอบครัว			
ครอบครัวเดี่ยว		103	68.7
ครอบครัวขยาย		47	31.3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (n = 150)	ร้อยละ
ที่มาของรายได้รองของครอบครัว		
รับจ้าง	95	63.3
เกษตรกรรม	55	36.7
รายได้ส่วนบุคคล/ครอบครัวต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	120 / 51	80.0 / 34.0
5,000 บาท ขึ้นไป	30 / 99	20.0 / 66.0
รายจ่ายส่วนบุคคล/ครอบครัวต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	119 / 72	79.3 / 48.0
5,000 บาท ขึ้นไป	31 / 49	20.7 / 52.0
การมีหนี้สินส่วนตัว/ครอบครัว		
ไม่มี	90 / 33	60.0 / 22.0
มี	60 / 117	40.0 / 78.0
ภาพรวมภาวะสุขภาพของครอบครัว		
แข็งแรงดี	136	90.7
มีโรคประจำตัว	14	9.3
ในรอบ 1 ปีเคยถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจจากสมาชิกครอบครัว		
ไม่เคย	117	78.0
เคย (จำนวนครั้ง)	33	22.0
($\bar{X}$ = 1.9, SD. $\pm$ 1.1, Min 1 ครั้ง, Max 6 ครั้ง)		

3. คุณภาพชีวิตครอบครัว

3.1 คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับดี โดยคุณภาพชีวิตด้านจิตอารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณและด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวมีระดับของคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ด้านกายภาพ และด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดขอนแก่น

คุณภาพชีวิตครอบครัวรายด้าน	$\bar{X}$	SD.	95 % CI	การแปลผล
คุณภาพชีวิตด้านกายภาพ	25.9	3.3	22.8-26.7	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ	22.8	2.3	20.7-23.5	ดี
คุณภาพชีวิตด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน	38.8	5.6	37.9-39.7	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว	113.8	14.3	111.5-116.2	ดี
คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม	208.7	23.8	204.8-212.5	ดี

3.2 คุณภาพชีวิตครอบครัวรายข้อ

1) คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านกายภาพ พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 8.6 ($\bar{X} = 2.4$, SD. ± 0.9) ที่ระบุว่าบ่อยครั้งและตลอดเวลาที่มีอาการปวดตามร่างกายทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้ และร้อยละ 20.0 ($\bar{X} = 2.3$, SD. ± 1.2) บ่อยครั้งและตลอดเวลาที่มีความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลเพื่อที่จะทำงานได้ในแต่ละวัน ร้อยละ 8.6 ($\bar{X} = 3.9$, SD. ± 0.9) ที่ไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้งที่สามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเอง

2) คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 11.3 ($\bar{X} = 2.2$, SD. ± 1.1) ที่ระบุว่าบ่อยครั้งและตลอดเวลาที่มีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวังวิตกกังวล ร้อยละ 8.6 ($\bar{X} = 3.7$, SD. ± 0.9) ไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้ง ที่ยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเอง และร้อยละ 3.3 ($\bar{X} = 3.6$, SD. ± 0.8) ที่ไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้ง ที่รู้สึกพึงพอใจในชีวิต

3) คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 71.3 ($\bar{X} = 3.8$, SD. ± 0.7) ระบุว่าบ่อยครั้งและตลอดเวลาที่พอใจต่อการผูกมิตรกับคนอื่นและร้อยละ 62.7 ($\bar{X} = 3.8$, SD. ± 0.9) บ่อยครั้งและตลอดเวลาที่พอใจกับ

สภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้ ยังพบว่ามีอยู่ร้อยละ 19.4 ($\bar{X} = 3.2$, SD. ± 0.9) ที่ไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้ง ที่รู้สึกพึงพอใจในเรื่องของเพศสัมพันธ์และร้อยละ 15.3 ($\bar{X} = 3.2$, SD. ± 0.8) ที่ระบุว่าไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้งที่มีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดจากการทำงาน

4) คุณภาพชีวิตครอบครัวด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.3 ($\bar{X} = 4.3$, SD. ± 0.6) ระบุว่าบ่อยครั้งและตลอดเวลาที่ครอบครัวได้มีการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพสุจริตซื่อสัตย์ในการทำงานร้อยละ 90.6 ($\bar{X} = 4.3$, SD. ± 0.6) ระบุว่าบ่อยครั้งและตลอดเวลาที่ครอบครัวสอนให้ขยันมีมานะอดทน ร้อยละ 8.0 ($\bar{X} = 3.5$, SD. ± 0.8) ไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้ง ที่สมาชิกครอบครัวมีเวลาว่างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันและร้อยละ 7.4 ($\bar{X} = 3.8$, SD. ± 0.9) ที่ระบุว่าไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้ง ที่สมาชิกครอบครัวได้ร่วมกันจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

4. ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลโดยภาพรวม พบว่าสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลในภาพรวม

ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ระดับน้อย (19-44 คะแนน)	2	1.3
ระดับปานกลาง (47-70 คะแนน)	132	88.0
ระดับมาก (71-95 คะแนน)	16	10.7
($\bar{X}$ = 60.9, SD. = 7.7, Min = 40, Max = 77)		

แยกรายข้อ

จากผลการศึกษา พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 72.0 ($\bar{X}$ = 4.0, SD. $\pm$ 0.9) ระบุว่าบ่อยครั้งและตลอดเวลาที่มีความต้องการที่จะได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เหมือนกับกลุ่มแรงงานที่อยู่ในระบบและร้อยละ 65.3 ($\bar{X}$ = 3.7, SD. $\pm$ 0.7) ที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเย็บผ้าโหลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่ามียู้อยู่ร้อยละ 55.3 ($\bar{X}$ = 2.3, SD. $\pm$ 1.1) ที่ระบุว่าไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้งที่ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพเย็บผ้าโหลและร้อยละ 37.3 ($\bar{X}$ = 2.7, SD. $\pm$ 1.1) ที่ไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้งที่มีหลักประกันสุขภาพ/ประกันชีวิต

แก่ตนเองและครอบครัวนอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 64.0 ($\bar{X}$ = 2.1, SD. $\pm$ 1.1) ระบุว่าไม่เคยหรือมีบ้างนาน ๆ ครั้ง que คิดว่าความเป็นผู้หญิงเป็นปัญหาอุปสรรคต่ออาชีพเย็บผ้าโหลที่ทำอยู่ และร้อยละ 17.3 ($\bar{X}$ = 2.6, SD. $\pm$ 1.1) ที่มีความคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ด้านบวกกับความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (r = 0.32, p -value <0.001) ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัว

คุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหล จังหวัดขอนแก่น	สถานะความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหล	
	Pearson correlation (r)	p-value
คุณภาพชีวิตด้านกายภาพ	0.210*	0.01
คุณภาพชีวิตด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ	0.182*	0.03
คุณภาพชีวิตด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน	0.382**	<0.001
คุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว	0.272**	<0.001
คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม	0.363**	<0.001

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิด พบว่าความต้องการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้แก่ ค่าแรงที่สูงขึ้น มีงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การชดเชยรายได้เมื่อเจ็บป่วยจากการทำงาน การตรวจสุขภาพประจำปี ความคุ้มครองกรณีเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน สิทธิการรักษาพยาบาลตาม พ.ร.บ. ประกันสังคม การประกันรายได้ที่แน่นอน เงินทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด มีปัญหาด้านสุขภาพเนื่องจากการนั่งทำงานนาน ๆ เช่น ปวดหลัง ปวดตา ปวดมือ และต้องการจักรเย็บไฟฟ้า

อภิปรายผล

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของครอบครัวแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น มีอายุเฉลี่ย 39.5 ปี เนื่องจากอยู่ในวัยแรงงานและเป็นผู้ที่ต้องรับภาระรายได้ของครอบครัว รายได้ต่ำกว่ารายจ่าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาณี เกษมสันต์⁽⁵⁾ พบว่าส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้ไม่พอใช้และมีหนี้สิน

2. คุณภาพชีวิตครอบครัวสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่น พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพจน์ กวางแก้ว⁽⁶⁾ ที่พบว่าในภาพรวมมีระดับชีวิตทั่วไปอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากแรงงานนอกระบบเป็นประชากรในท้องถิ่นมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ที่ตนทำงานพักอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ตามสังคมชนบทดั้งเดิม มีบริเวณที่อยู่อาศัยกว้างขวางไม่แออัด มีความพึงพอใจร่วมกันของแรงงานและนายจ้าง โดยเฉพาะเรื่องความยากง่ายของงานและค่าจ้างที่สามารถตกลงกันได้ การมีเวลาว่างในการดูแลบ้านเรือนและครอบครัว อีกทั้งการรับงานมาทำที่บ้านยังช่วยให้ผู้ทำงานมีสัมพันธภาพกับครอบครัวและบุคคลรอบข้างที่ใกล้ชิด ซึ่งบุคคลเหล่านี้สามารถช่วยประคับประคองและช่วยเหลือได้ การทำงานแบบมีส่วนร่วมของคนในครอบครัวที่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ เช่น ประกอบชิ้นงานหรือการตรวจสอบความเรียบร้อยของงาน ทำให้การรับงานในรูปแบบดังกล่าวเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่คนในครอบครัวด้วย

คุณภาพชีวิตด้านกายภาพพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง สตรีเย็บผ้าโหลทุ่มเทเวลาเพื่อผลิตสินค้าให้ออกมาได้รวดเร็วเพื่อให้ได้ค่าตอบแทนจำนวนมาก มุ่งให้ความสำคัญกับการทำงานมากกว่าสุขภาพหรือแม้แต่ว่าความปลอดภัยของตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ เช่น โรคปวดหลัง ปวดตา เป็นต้น แรงงานเหล่านี้ต้องทนทุกข์ทรมานกับความปวดเมื่อยอยู่ตลอดเวลา บางรายต้องหยุดงานเพื่อนอนพัก ทำให้ขาดรายได้ซึ่งการขาดรายได้เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้แรงงานเหล่านี้ต้องฝืนทำงานอยู่ตลอดเวลา

คุณภาพชีวิตด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณพบว่าอยู่ในระดับดี ถึงแม้ว่าสตรีเย็บผ้าโหลต้องแบกรับภาระหลายด้านทั้งในฐานะเป็นผู้ประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาจุนเจือครอบครัว ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นแม่ที่ดีของลูก ๆ และเป็นภรรยาที่ดีของสามีและยังต้องเป็นลูกที่ดีของครอบครัวอีกด้วย แต่เมื่อเป็นบทบาทและภาระของแรงงานสตรีต่อความอยู่รอดของครอบครัว ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่อบทบาทของสตรีในสังคมไทย ซึ่งสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่นยอมรับและพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ในปัจจุบันของตน

คุณภาพชีวิตด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุนพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น และสภาพบ้านเรือนที่อยู่ในตอนนี้ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพได้อยู่ร่วมกับครอบครัวที่บ้านของตนเอง พอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวกสบายและสามารถไปไหนได้ด้วยตนเอง ทำให้รู้สึกว่าคุณภาพชีวิตมีคุณค่าและมีความหมาย

คุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวพบว่าอยู่ในระดับดี เนื่องมาจากลักษณะการรับงานมาทำที่บ้านมีความเป็นอิสระและสามารถอยู่กับบ้านดูแลครอบครัวได้ ทั้งยังช่วยให้มีสัมพันธภาพกับครอบครัวและบุคคลรอบข้างที่ใกล้ชิด บุคคลในครอบครัวเป็นแหล่งช่วยเหลือเมื่อไม่สบายใจหรือเกิดปัญหา⁽⁵⁾ และการที่บุคคลมีครอบครัวหรือเพื่อนช่วยประคับประคองจิตใจหรือให้กำลังใจจะสามารถควบคุมปัญหาได้สำเร็จกว่าบุคคลที่อยู่เพียงลำพัง รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับ เคารพยกย่องให้เกียรติกัน ให้ความรัก ห่วงใย

เอาใจใส่ ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ อบรมสั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้คุณภาพชีวิตด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่นเป็นไปในทางที่ดี

3. ความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นอาชีพที่รับงานมาทำที่บ้านทำให้สามารถทำหน้าที่ครอบครัวไปด้วยได้ แต่มีปัญหที่สำคัญก็คือ การไม่ได้รับความคุ้มครองแรงงานไม่เป็นลูกจ้างตามกฎหมาย⁽⁷⁾ มีงานทำไม่แน่นอนมั่นคงไม่ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการทำงาน ไม่มีสวัสดิการคุ้มครองด้านการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยจากการทำงานส่วนต้องได้รับการดูแลแก้ไขและป้องกัน⁽⁶⁾ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีบทบาทในการดูแลไม่ให้เกิดเป็นปัญหาที่รุนแรงต่อไป

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลกับคุณภาพชีวิตครอบครัวตามการรับรู้ของแรงงานนอกระบบสตรีเย็บผ้าโหลจังหวัดขอนแก่น ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้านส่วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($r = 0.32$, $p\text{-value} < 0.001$) เพราะสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันการที่สตรีเย็บผ้าโหลมีความรู้สึกพึงพอใจในตนเอง พอใจในชีวิตประจำวัน ยอมรับในการเป็นตัวตนของตนเอง มีสมาธิในการทำงานและสมาชิกในครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุตร สามี พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง ล้วนมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง⁽⁸⁾ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน เป็นกำลังใจ ทำให้ไม่รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ ทำให้รู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่าและมีความหมายต่อสมาชิกคนอื่นๆ และต่อสังคมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกครอบครัวที่เหมาะสมทำให้ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า สตรีแรงงานนอกระบบเย็บผ้าโหลที่รับงานมาทำที่บ้าน มีความรู้สึกพึงพอใจในอาชีพเย็บผ้าโหลและมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีเนื่องจากอาชีพและลักษณะงานที่สามารถทำงานบ้านและทำหน้าที่ในครอบครัวได้ในขณะที่ทำงานหารายได้ด้วย ช่วยให้ไม่ต้องเดินทางไปไหน มีเวลาในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว ได้ดูแลพ่อแม่ สามี บุตรหลานและบุคคลรอบข้างอย่างใกล้ชิด และสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งในด้านการทำงานและการให้กำลังใจ ที่สำคัญคือครอบครัวเป็นแหล่งสร้างเสริมพลังในการทำงาน มีสภาวะองค์รวมในด้านกายภาพ ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน และด้านการทำหน้าที่ของครอบครัวที่พึงประสงค์⁽⁹⁾ ส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตครอบครัวของสตรีเย็บผ้าโหล มีสถานะความเป็นอยู่ที่ดีของร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ถึงแม้ว่าอาชีพเย็บผ้าโหลจะไม่มีสวัสดิการ ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน สตรีเย็บผ้าโหลในจังหวัดขอนแก่นก็รู้สึกพึงพอใจในอาชีพเย็บผ้าโหลและมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานทางด้านคุณภาพชีวิตในการจัดทำนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมแก่แรงงานนอกระบบ และครอบครัวเพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวแรงงานนอกระบบมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. ควรมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพชีวิตครอบครัวขั้นต่ำของแรงงานนอกระบบเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดูแลคุณภาพชีวิตครอบครัวของแรงงานนอกระบบให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญด้วย โดยให้มีการสะท้อนข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งพื้นที่เมืองและชนบท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชีวิตคนวัยแรงงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนการวิจัยบางส่วนในครั้งนี้ ขอขอบคุณตัวแทนครอบครัวสตรีแรงงานเย็บผ้าโหลทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์และความดีความงามทั้งปวงที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก; 2552.
2. Friedman MM, Bowden VR, Jones EG. Family Nursing Research Theory & Practice. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall; 2003.
3. อองอาจ นัยพัฒน์. วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สามลดา; 2549.
4. สุวัฒน์ มหัตตนิรันดร์กุลและคณะ. โครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุงอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่; 2545.
5. สุภานี เกษมสันต์. ภาวะเครียดของแรงงานสตรีที่รับงานมาทำที่บ้านในเขตภาคเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2547.
6. สมพจน์ กวางแก้ว. คุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าในจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)). สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2547.
7. นิรัช แสนกันคำ. สภาพการทำงานและสวัสดิการของกลุ่มรับงานไปทำที่บ้าน: กรณีศึกษากลุ่มรับเย็บผ้าจากโรงงานในเขตจังหวัดลำพูน. (การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขา วิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองมหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2548.
8. รุจา ภูไพบูลย์. การพยาบาลครอบครัว: แนวคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: วีเจพริ้นติ้ง; 2541.
9. พิมพ์ สุตรา. การพยาบาลครอบครัว: ครอบครัวระยะมีบุตรวัยเรียนและวัยรุ่น. ขอนแก่น: ภาควิชา การพยาบาลแม่และเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2541.